

УДК 027.021:027.7

Wichman J.

Uniwersytet Jagielloński (Kraków)

NOWA PRZESTRZEŃ BIBLIOTECZNA, NOWE ROZWIĄZANIA, NOWE ZADANIA – PROCES ZMIAN I ROZWOJU BIBLIOTEK NAUKOWYCH NA PRZYKŁADZIE BIBLIOTEKI WYDZIAŁU FIZYKI, ASTRONOMII I INFORMATYKI STOSOWANEJ UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO

Przeprowadzka Instytutu Fizyki UJ ze starego budynku przy ulicy Reymonta 4 do nowych pomieszczeń na III Kampusie UJ dała możliwość stworzenia nowoczesnej, funkcjonalnej, spełniającej standardy europejskie biblioteki naukowej. Biblioteka w nowej, zmienionej formie, będącej wynikiem współpracy bibliotekarzy i architektów oferuje czytelnikom wolny dostęp do książek, stanowiska komputerowe, wygodne czytelnie, aneks wystawowy. Wprowadzony nowoczesny system technologii radiowej RFID (Radio Frequency Identification) połączony z komputerowym systemem bibliotecznym, identyfikuje czytelnika i książki. Nowoczesne urządzenia biblioteczne umożliwiają samodzielne wypożyczanie i zwrot książek. Biblioteka prowadzi działalność naukowo-bibliograficzną, edukacyjną, organizowane są wystawy. Rozpoczęto digitalizację wybranych XIX wiecznych zbiorów włączając je w zasób Jagiellońskiej Biblioteki Cyfrowej .

Słowa kluczowe: biblioteki (budynki), biblioteki naukowe, biblioteki naukowe – zagospodarowanie przestrzeni, biblioteki akademickie, biblioteki akademickie – wykorzystanie

Wichman J.

SPACIOUS PREMISES, MODERN TECHNOLOGICAL SOLUTIONS AND NEW CHALLENGES. THE LIBRARY OF THE JAGIELLONIAN UNIVERSITY FACULTY OF PHYSICS, ASTRONOMY AND APPLIED COMPUTER SCIENCE AS AN EXAMPLE OF A CHANGING PROCESS AND THE DEVELOPMENT OF CONTEMPORARY ACADEMIC LIBRARIES

The big move of the Jagiellonian University Faculty of Physics from the old building at 4 Reymonta Street to the new premises of the 3rd Jagiellonian University Campus at 11 Prof. Stanisław Łojasiewicz Street provided a perfect opportunity for creating a practical, modern and up-to-all-European-standards academic library. Being the result of a close cooperation between the architects and the librarians, the Library in this new form offers a free access to books, computer consoles, comfortable reading rooms and an exhibition hall. Having been linked with a library computer system, a new radio-technology-based system called RFID (Radio Frequency Identification) enables the identification of both library users and books. Modern technology based library devices allow the borrow – return procedures to be carried out by library users themselves. The Library runs a variety of activities including compiling reference materials, organising educational meetings and exhibitions. The digitalisation of selected 19th century works has just started, merging them with the contents of the Digital Jagiellonian Library.

Keywords: library buildings, research libraries, research libraries – space utilization, academic libraries, academic libraries – use studies.

НОВИЙ БІБЛОТЕЧНИЙ ПРОСТІР, НОВІ РІШЕННЯ, НОВІ ЗАВДАННЯ - ПРОЦЕС ЗМІН І РОЗВИТКУ НАУКОВИХ БІБЛОТЕК НА ПРИКЛАДІ БІБЛОТЕКИ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИКИ, АСТРОНОМІЇ ТА ПРИКЛАДНОЇ ІНФОРМАТИКИ ЯГЕЛЛОНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Переїзд Інституту фізики Ягеллонського університету зі старого будинку на вул. Реймонта до нових приміщень третього кампусу сприяв створенню сучасної багатофункціональної наукової бібліотеки згідно європейських стандартів. Нова модернізована бібліотека, що постала у результаті тісної співпраці бібліотекарів і архітекторів пропонує читачам вільний доступ до книжок, користувачам автоматизовані робочі місця, комфортні читальні зали, виставкові площі. Впровадження технології RFID в інтеграції з автоматизованою бібліотечною системою дає змогу ідентифікувати читачів і книжки. Сучасні автоматизовані бібліотечні пристрої уможливають самостійно здійснювати запис і реєстрацію документів на абонемент і повернення літератури. Бібліотека виконує науково-бібліографічну, інформаційно-освітню, виставкову діяльність. Розпочато поповнення Ягеллонської цифрової бібліотеки шляхом дигіталізації частини фонду видань XIX ст.

Ключові слова: будинки бібліотек, наукові бібліотеки, організація простору наукових бібліотек, бібліотеки ВНЗ, використання бібліотек ВНЗ.

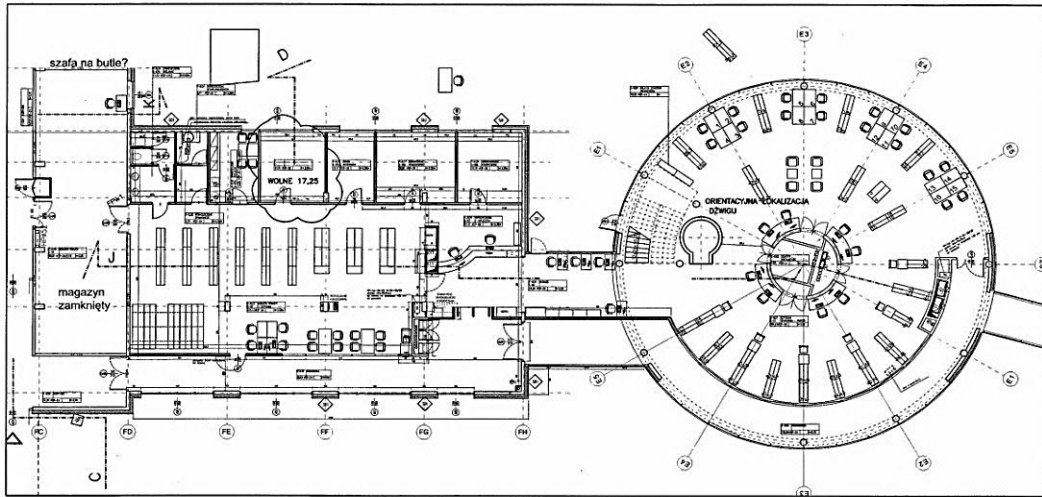
Wstęp. Przeprowadzka Wydziału Fizyki Uniwersytetu Jagellońskiego (UJ) ze starego budynku przy ulicy Reymonta 4 do nowych pomieszczeń na III Kampusie UJ przy ulicy Prof. Stanisława Łojasiewicza 11 dała możliwość stworzenia nowoczesnej, funkcjonalnej, spełniającej standardy europejskie biblioteki naukowej. Już na etapie projektowania przewidziano przyjęcie nowych rozwiązań organizacyjnych, technologicznych i architektonicznych. Wyznaczono przestrzenie funkcjonalne dla czytelników, bibliotekarzy i książek. Starano się zagospodarować przyznane pomieszczenia tak, aby stworzyć bibliotekę atrakcyjną, wygodną i dostosowaną do potrzeb współczesnych czytelników. Podstawowym założeniem był wolny dostęp do większości zbiorów. Wymagało to wprowadzenia systemu RFID (Radio Frequency Identification), łączącego funkcje ochrony, zabezpieczenia, automatycznego wypożyczania, zwracania oraz kontroli zbiorów.

Przygotowania do przeprowadzki. Koncepcja nowej biblioteki tworzyła się od momentu podjęcia przez władze uniwersyteckie w 2006 roku decyzji o budowie nowych budynków Wydziału Fizyki na III Kampusie UJ. Nieznana była wówczas kubatura przyszłej biblioteki, ale poszukiwano nowych wzorów i rozwiązań w funkcjonowaniu współczesnych bibliotek akademickich w kraju i za granicą¹.

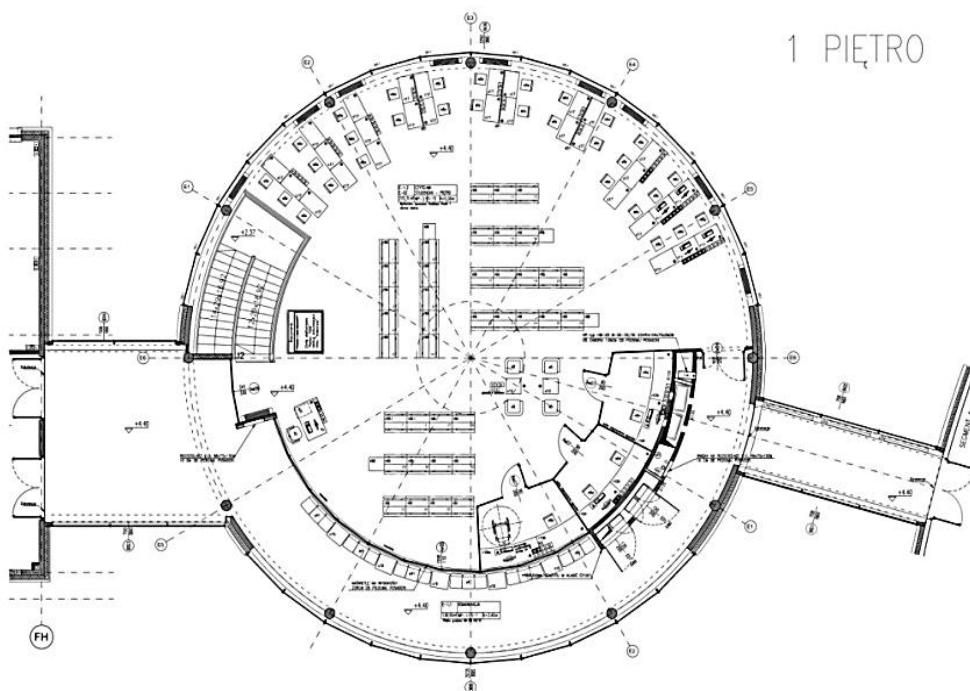
Otrzymanie planów pomieszczeń przeznaczonych dla nowej biblioteki było początkiem współpracy bibliotekarzy i architektów przy ustalaniu szczegółów projektu wynikających z potrzeb nowej biblioteki w nawiązaniu do zróżnicowanej architektury pomieszczeń (rys. 1A, 1B).

Dla stworzenia dobrej i efektywnej przestrzeni bibliotecznej wspólnie omawiano, rozplanowanie powierzchni biblioteki z uwzględnieniem wszystkich funkcji i procesów bibliotecznych, ustalano powierzchnie magazynowe, rodzaje regałów, przygotowanie techniczne – specjalistyczne okablowanie – do wprowadzenia nowych technologii, dobre oświetlenie miejsc pracy, nawet kolorystykę wyposażenia. Wizja architekta musiała uwzględnić potrzeby użytkowników biblioteki, zapewnić komfort pracy zarówno czytelników, jak i pracowników [1].

¹ W czasie podróży prywatnych lub służbowych pracownicy biblioteki zwiedzili m. in.: Bibliotekę Uniwersytecką w Warszawie, w Białymstoku, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Bibliotekę Śląską, Bibliotekę Uniwersytecką w Oslo, Bibliotekę Uniwersytetu Technicznego w Tallinie, Kopenhaską Bibliotekę Królewską, Centralną Bibliotekę Uniwersytecką w Bukareszcie, Bibliotekę Aleksandryjską.

Rys. 1A. Plany pomieszczeń nowej biblioteki – parter.

Rys. 1B. Plany pomieszczeń nowej biblioteki – I piętro.

Równocześnie prowadzono prace przygotowujące do przeprowadzki i do nowej organizacji zbiorów. Ustalano zasady ustawienia zbiorów w nowych pomieszczeniach. Zintensyfikowano prace związane z komputeryzacją tak, aby wszystkie książki, które miały być w wolnym dostępie, były opracowane w systemie komputerowym VIRTUA i zabezpieczone w systemie RFID. Przeprowadzono meliorację księgozbioru. Uzyskano fundusze², dzięki którym udało się odkwasić i zdezynfekować w Klinice Papieru Biblioteki Jagiellońskiej większość cennych zasobów biblioteki, pochodzących z XIX i z pierwszej połowy XX wieku.

Nowa biblioteka. W październiku 2014 roku oddana została do użytku czytelników nowa Biblioteka Wydziału Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej (FAIS), o powierzchni użytkowej wynoszącej prawie 1000 m².

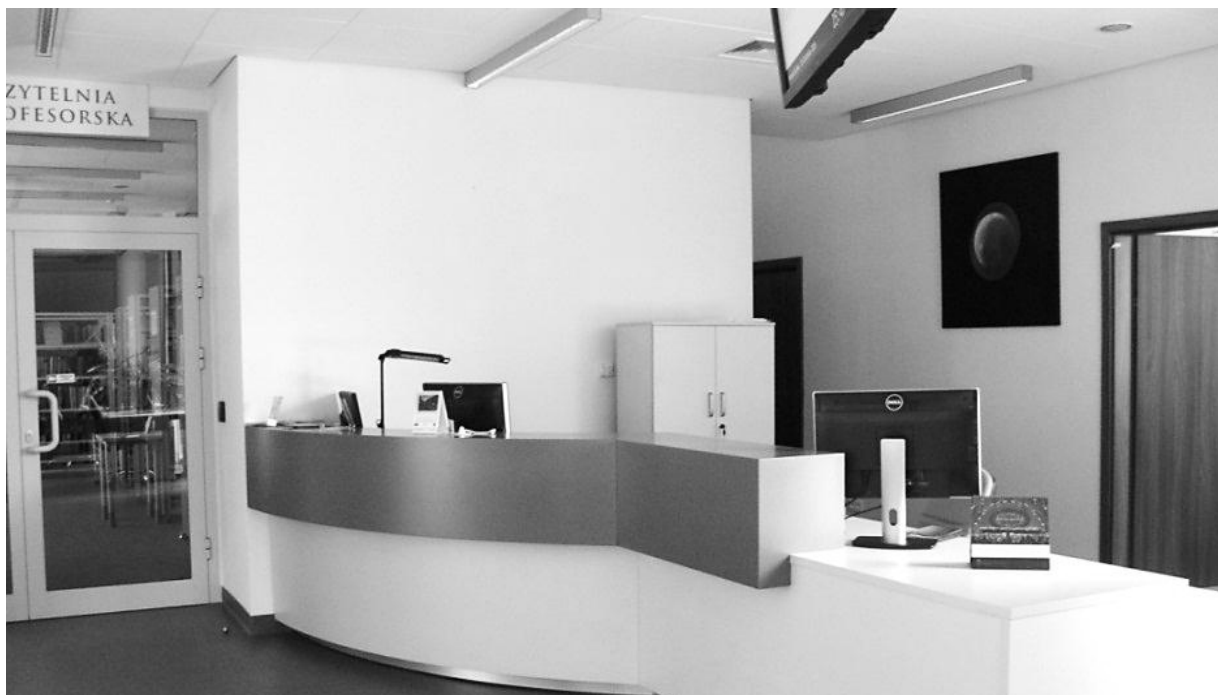
² Prace prowadzone w bibliotece znajdowały zrozumienie władz dziekańskich Wydziału FAIS i otrzymywały wsparcie, w tym również finansowe.

Istotnym elementem jest lokalizacja. Dla biblioteki przeznaczone zostały pomieszczenia znajdujące się w centrum budynków Wydziału FAIS (fot. 1).

Fot. 1. Wydział FAIS UJ z lotu ptaka. Wykonano na podstawie zdjęcia autorstwa: SmartVision/Agencja Filmowa Opera., [dostęp: 26.08.2015], <http://www.fais.uj.edu.pl/wydzial/zdjecia-lotnicze>.

Powstały trzy otwarte magazyny, pełniące również funkcję czytelní, magazyn zamknięty zbiorów starych, wydzielono wypożyczalnię i pomieszczenia dla pracowników. Przestrzeń biblioteczna została tak zaprojektowana, aby poszczególne magazyny otwarte, oferujące księgozbiór w wolnym dostępie były podzielone tematycznie. Każdy z nich łączy funkcję czytelní w tradycyjnym znaczeniu z możliwością korzystania z innych źródeł informacji: Internetu, baz danych, elektronicznych księzek i czasopism. Przy wejściu do biblioteki umiejscowiono bramkę – «strażnika» księgozbioru, zabezpieczonego specjalnymi paskami magnetycznymi. Na wprost wejścia zaprojektowano wypożyczalnię z dwoma stanowiskami do obsługi czytelników. Każde stanowisko jest wyposażone w komputer i urządzenia związane z systemem zabezpieczeń (fot. 2).

Fot. 2. Wypożyczalnia.

Do dyspozycji czytelników jest również urządzenie do samodzielnego wypożyczania książek, tzw. kiosk (fot. 3), usytuowany w wypożyczalni obok wyjścia z biblioteki i urządzenie do samodzielnego zwrotu książek – wrzutnia, które znajduje się w korytarzu przed biblioteką. Można w nim oddać książki przez całą dobę, otrzymując wydruk z potwierdzeniem zwrotu (fot. 4).

Fot. 3. Tzw. kiosk.

Fot. 4. Wrzutnia.

Obok wypożyczalni znajdują się dwa stanowiska komputerowe, umożliwiające dostęp do katalogu internetowego książek (fot. 5).

Fot. 5. Stanowiska z dostępem do katalogu.

Najważniejsze pomieszczenia biblioteki przeznaczone dla użytkowników, to magazyny otwarte – czytelnia. Dwa z nich zostały zaaranżowane w okrągłym budynku na parterze i na I piętrze. Zasady ustawienia księgozbioru w bibliotece określa wewnętrzny układ działowy zaprojektowany i modyfikowany wraz z rozwojem nowych dziedzin przez Komisję Biblioteczną. Był on podstawą do ustalania rozmieszczenia zbiorów w poszczególnych magazynach otwartych – czytelniach w nowej bibliotece. Na parterze znajduje się podstawowy księgozbiór akademicki przeznaczony dla studentów fizyki, a także działy takie jak: fizyka praktyczna, chemia, biofizyka, historia fizyki i filozofia (fot. 6, 7). Dostępne są tu czasopisma prenumerowane w wersji papierowej oraz księgozbiór podręczny, do korzystania tylko na miejscu.

Fot. 6. Parter - magazyn otwarty – czytelnia – wolny dostęp.

Fot. 7. Parter - magazyn otwarty – czytelnia – miejsca do pracy.

Na I piętrze umieszczony został księgozbiór z dziedziny informatyki, matematyki, teorii względności i astronomii, przeznaczony głównie dla informatyków i studentów astronomii (fot. 8, 9).

Fot. 8. I piętro – magazyn otwarty – czytelnia – wolny dostęp.

Fot. 9. I piętro – magazyn otwarty – czytelnia – miejsca czytelniane.

Na piętro można przejść schodami lub skorzystać z windy – biblioteka jest przystosowana dla osób niepełnosprawnych (Fot. 10, 11).

Fot. 10.

Fot. 11.

Trzeci magazyn otwarty – czytelnia znajduje się na parterze, wchodzi się do niego wprost z wypożyczalni (fot. 12). Zawiera on specjalistyczny księgozbiór z wąskich dziedzin fizyki,

wykorzystywany głównie przez pracowników naukowych i doktorantów ale dostępny dla wszystkich. Są tu takie działy jak fizyka ciała stałego, fizyka statystyczna, teoria pola, termodynamika i in. Podobnie jak w pozostałych magazynach otwarte książki ustawione są działowo, a w obrębie działów alfabetycznie. Znajdują się tu również regały przesuwne z czasopismami (fot. 13). Są to głównie czasopisma zagraniczne z dziedziny fizyki, prenumerowane wcześniej w wersji papierowej przez bibliotekę, ale będące własnością Biblioteki Jagiellońskiej (BJ). Po opracowaniu komputerowym w BJ, w nowej bibliotece znalazły się wszystkie te roczniki, do których nie ma dostępu on-line. Stanowią one depozyt BJ.

Fot. 12. Parter magazyn otwarty – czytelnia.

Fot. 13. Regały przesuwne z czasopismami.

Wolny dostęp pozwala użytkownikom na poszukiwanie wśród regałów, przeglądanie i wypatrywanie publikacji, które ich zainteresują. System ten umożliwia odkrycie przez przypadek pozycji im przydatnych, a trudnych do odszukania przez katalog komputerowy.

W każdym z pomieszczeń – magazynów otwartych znajdują się wydzielone strefy do nauki i pracy. W zależności od potrzeb, preferencji, upodobań użytkownik znajdzie tu miejsce dla siebie (fot. 14, 15). Większość stanowisk posiada komputery, wszystkie połączone z uczelnianą – wewnętrzną siecią komputerową. W całej bibliotece dostępny jest uczelniany Internet bezprzewodowy. Przy każdym stoliku jest możliwość podłączenia własnego laptopa. Są trzy kabiny przeznaczone do pracy indywidualnej. Pomiedzy regałami można znaleźć wygodne fotele, przytulne miejsca do nauki, gdzie można również podłączyć własny sprzęt komputerowy.

Fot. 14. Miejsca do nauki i pracy dla czytelników.

Fot. 15. Miejsca do nauki i pracy dla czytelników.

Zaprojektowany magazyn zamknięty na tzw. stary księgozbiór i czasopisma z końca XIX i XX wieku (fot. 16) wyposażony jest w całości w regały przesuwne. Spełnia on również specjalne wymogi przeciwpożarowe (fot. 17). Znajdują się w nim dwa stanowiska do pracy dla osób zajmujących się tymi zbiorami.

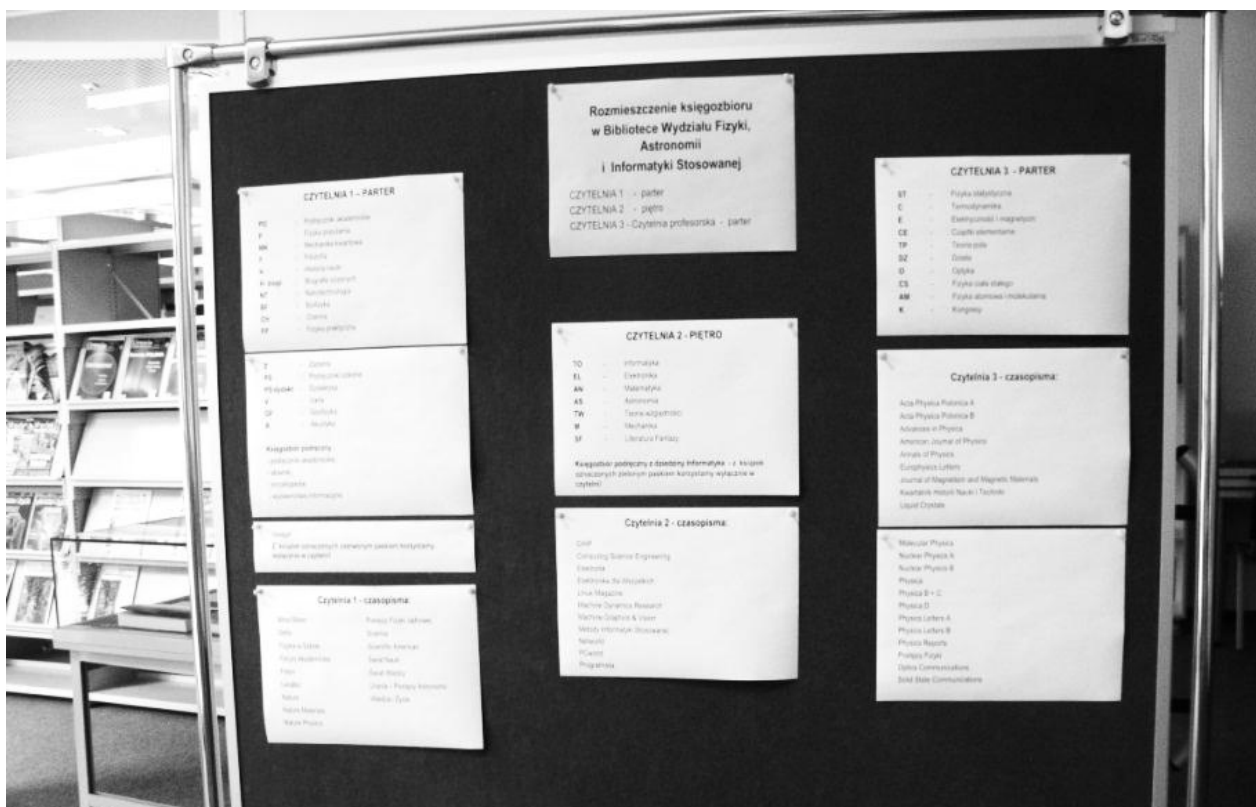
Fot. 16. Magazyn zamknięty.

Fot. 17. Specjalistyczny sprzęt przeciwpożarowy.

Personel biblioteki ma do dyspozycji dwa pokoje – kierownika i do opracowywania księgozbioru, oraz pomieszczenia socjalne – kuchnię i WC. Dwa pomieszczenia znajdujące się w obrębie biblioteki zostały przekazane do dyspozycji profesorów-seniorów.

Nowe zadania. Oferta danej biblioteki naukowej, sposób funkcjonowania, warunki w jakich realizowane są usługi jest wyznacznikiem jej wizerunku w środowisku akademickim [2]. Biblioteka Wydziału FAIS to przede wszystkim księgozbiór gromadzony zgodnie z profilem placówki. Studenci i pracownicy mają doskonałe warunki do korzystania ze zbiorów drukowanych i dostępnych on-line: baz danych, czasopism i książek elektronicznych. Wprowadzenie zasady wolnego dostępu do zbiorów dało czytelnikowi możliwość lepszego poznania księgozbioru i często przez przypadek wyszukania interesujących go pozycji. Po początkowej dezorientacji «gdzie co jest?», użytkownicy szybko nauczyli się korzystania z biblioteki w nowej formie i bez problemów znajdują potrzebne im publikacje. Ułatwiają im to umieszczone na tablicach informacje o rozmieszczeniu księgozbioru, opisy na regałach, no i zawsze mogą liczyć na pomoc bibliotekarza (fot. 18).

Fot. 18.

Dzięki utworzeniu komfortowych miejsc do nauki, czytania i studiowania, a także wypoczynku biblioteka stała się miejscem atrakcyjnym dla czytelników – studentów, nie tylko tego wydziału. Wolny dostęp do zbiorów, dostęp do komputerów i Internetu, możliwość skorzystania na każdym stanowisku z własnego laptopa, dowolny wybór miejsca do pracy indywidualnej czy grupowej powoduje, że biblioteka stała się miejscem chętnie odwiedzanym nie tylko przez studentów i nie tylko «po książkę».

Dużym zainteresowaniem czytelników cieszy się księgozbiór z literatury fantastycznej, kolekcja подарowana bibliotece przez jednego z profesorów fizyki³, uzupełniana darami innych osób. Obecnie obejmuje on prawie 500 pozycji.

Zmieniające się wymagania użytkowników sprawiają, że biblioteki są już nie tylko miejscem spotkań z książką, czy nad książką, ale stają się miejscem działalności kulturalnej [3]. Już w siedzibie przy ul. Reymonta, borykając się z ograniczeniami lokalowymi organizowane były okolicznościowe wystawy

³ Kolekcję zapoczątkował w 2014 roku nieżyjący już prof. fizyki Krzysztof Fiałkowski.

między in. o Marii Skłodowskiej [4], ks. prof. M. Hellerze, Marianie Smoluchowskim, Mikołaju Koperniku [5] czy Zygmuncie Wróblewskim. Nowa przestrzeń biblioteczna została urządzona tak, aby mogły w niej być prezentowane wystawy bez konieczności naruszania powierzchni czytelnianej. Nowy wystrój biblioteki umożliwia organizowanie galerii. Z okazji rozpoczęcia roku akademickiego 2014/2015 i otwarcia biblioteki, można było oglądać w jej pomieszczeniach wystawę prac studentów ASP «*Nauka inspiracją sztuki*»⁴ (fot. 19, 20).

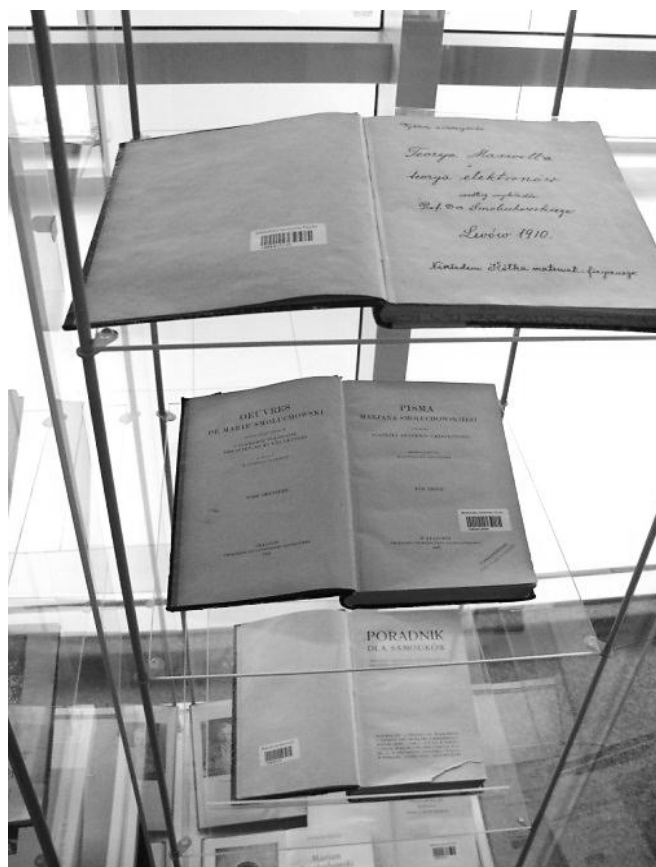
Fot. 19. Wystawa prac studentów ASP w Bibliotece WFAIS.

Fot. 20. Wystawa prac studentów ASP w Bibliotece WFAIS.

⁴ W 2014 roku został na Wydziale Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej UJ w Krakowie ogłoszony konkurs na dzieło artystyczne w zakresie malarstwa, rzeźby i grafiki artystycznej «*Nauka inspiracją sztuki – od mikroświata do Wszechświata*». Patronem honorowym Konkursu byli Profesor Stanisław Tabisz, Rektor Krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie oraz Profesor Wojciech Nowak, Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Prace te, od października 2014 roku do końca lutego roku 2015, przyozdobiły nową bibliotekę. Równocześnie w gablotkach wystawowych były prezentowane publikacje pracowników Instytutu Fizyki, począwszy od jego powstania, aż do czasów obecnych. Obecnie, od maja 2015 roku można oglądać wystawę pt. «Krakowscy fizycy doświadczalni w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku» (fot. 21, 22).

Fot. 21, 22. Wystawa pt. «Krakowscy fizycy doświadczalni w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku».

Jeszcze w «starym miejscu» biblioteka podjęła współpracę z Jagiellońską Biblioteką Cyfrową (JBC) i przystąpiła do digitalizacji cennych zbiorów, wprowadzając je do zasobu JBC. Proces spowolniony i przerwany przez przeprowadzkę ma na celu opracowanie bibliografii cyfrowych polskich fizyków z

przełomu XIX i XX wieku: Mariana Smoluchowskiego, Augusta Witkowskiego, Władysława Natansona i Karola Olszewskiego. Dzięki temu zostaną zdigitalizowane i udostępnione historyczne wydania prac uczonych, będące w posiadaniu Biblioteki WFAIS i BJ. Uzupełnione o informacje dostępne w innych bibliotekach cyfrowych, będą cennym, dostępnym w Internecie, źródłem danych dla wszystkich zainteresowanych historią fizyki. W JBC znajduje się już bibliografia Zygmunta Wróblewskiego⁵ zamieszczona na stronie wirtualnej wystawy o uczoneym⁶(rys. 2).

*Ty co lotne ściskasz gazy,
że aż marzną wśród szklanicy...*

- Strona Główna • Kalendarium • Zdjęcia z wystawy • Praca doktorska i habilitacyjna
 - Wróblewski o fizyce we współczesnej Francji
- Artykuły na temat pochłaniania gazów • Wróblewski o mikrofonii
- Skroplenie tlenu i azotu • Gratulacje • O skropleniu... • Dalsze prace • Po śmierci
 - Wybrane publikacje Wróblewskiego • Wybrane publikacje o Wróblewskim
 - Inne publikacje

W 2013 roku minęło 130 lat od skroplenia przez polskich uczonych, profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego Zygmunta Wróblewskiego i Karola Olszewskiego trwałych składników powietrza, tlenu i azotu. Do obchodów rocznicy, zorganizowanych przez Wydział Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej, Wydział Chemii, Muzeum UJ, dołączyła Biblioteka Instytutu Fizyki UJ. Wykorzystując materiały zgromadzone w Bibliotece, Bibliotece Jagiellońskiej i Archiwum UJ przygotowano wystawę poświęconą jednemu z twórców tego odkrycia Zygmuntowi Wróblewskiemu.

Celem tej wirtualnej wystawy jest przybliżenie sylwetki Uczonego, przedstawienie jego trudnej drogi naukowej oraz pokazanie jakie znaczenie miały jego osiągnięcia naukowe dla rozwoju nowej dziedziny wiedzy - kriogeniki.

Rys. 2. Strona główna wirtualnej wystawy o Zygmuncie Wróblewskim.

W 2015 roku biblioteka po raz pierwszy przystąpiła do akcji propagującej biblioteki i czytelnictwo w ramach Tygodnia Bibliotek. Za oryginalne propozycje akcji propagujących została wyróżniona przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Dzięki dużemu zaangażowaniu trzyosobowego personelu, wykorzystując nowe przestrzenie biblioteczne udało się w ramach tygodnia zorganizować m.in.: I Biblioteczną Grę Miejską, wykład na temat filozofii aleksandryjskiej i projekcję filmu «Agora» realizowane w ramach przedmiotu Fizyka i Społeczeństwo, oraz utworzyć w bibliotece półkę bookcrossingową, cieszącą się dużym zainteresowaniem⁷ (fot. 24).

Informacje o bibliotece i jej działalności można znaleźć na stronie internetowej biblioteki na Wydziale FAIS⁸ i na założonej, dla lepszych kontaktów z użytkownikami, stronie na Facebooku⁹.

⁵ Opracowanie bibliografii cyfrowej Z. Wróblewskiego zostało omówione w referacie J. Wichman i J. Hoły: *Bibliografie cyfrowe – skatalogowany fragment Internetu*, wygłoszonym podczas 3 Międzynarodowej Konferencji Naukowej – Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej. Projektowanie informacji, w maju 2015 roku i ukaże się w materiałach pokonferencyjnych.

⁶ <http://jbc.bj.uj.edu.pl/publication/289190>

⁷ *Tydzień Bibliotek w Bibliotece Wydziału FAIS*, [dostęp 27.08.2015], <http://www.fais.uj.edu.pl/biblioteka/biblioteka-wydzialu>

⁸ <http://www.fais.uj.edu.pl/biblioteka/biblioteka-wydzialu>

⁹ <https://www.facebook.com/bifuj?fref=ts>

Fot. 23. Bookcrossing w bibliotece.

Nowa biblioteka a wymagania użytkowników. Według jednego z autorytetów budownictwa bibliotecznego Andrew McDonalda [6] idealna przestrzeń do nauki powinna być: funkcjonalna, łatwo dostosowująca się, dostępna, różnorodna, interaktywna, sprzyjająca, odpowiednia dla czytelników, książek, komputerów, bezpieczna, spokojna, dogodna i odpowiednia dla technologii informacyjnych. Powinna też posiadać «entuzjazm» obejmujący odczucia użytkowników i ducha uniwersytetu [7].

Najliczniejszą grupę użytkowników bibliotek akademickich stanowią studenci. Jak napisała Lidia Szczygłowska «...dla efektywnej nauki student musi mieć niezbędny obszar zachęcający do aktywności w czytaniu, dyskusji i rozwiązywaniu problemów, a źródła i serwisy muszą być do dyspozycji w zasięgu ręki i w każdej chwili» [8]. Należy on często do grupy czytelników, która poszukując potrzebnych publikacji pomija katalogi, od razu przegląda zawartość regałów, zwracając uwagę jedynie na kolejne tabliczki z nazwą działu, umieszczone na półkach. W nowej Bibliotece Wydziału FAIS zapewniono wolny dostęp do większości współczesnych zbiorów, stworzono odpowiednią ilość zróżnicowanych miejsc pracy, umożliwiono użytkownikowi korzystanie z różnych technik informacyjnych, zastosowano nowoczesne technologie, zapewniono stałe warunki środowiskowe i mikroklimatyczne.

Nowoczesny wystrój, przyjazny klimat, możliwość prezentowania wystaw i obiektów sztuki sprawiły, że biblioteka stała się «miejscem»: spotkań, kształcenia, odpoczynku, pracy, miejscem chętnie odwiedzanym przez użytkowników. Możliwość wyjścia z budynku biblioteki do wewnętrznego patio (fot. 24), czy miejsc spacerowych wokół kampusu sprawiły że, zgodnie z intencją projektantów, nawiązującą do Akademii Platońskiej położonej w Gaju Akademososa, wykłady i seminaria mogą przechodzić w rozmowy i dyskusje toczone na spacerach na zewnątrz, w otoczeniu zieleni, w środowisku przyjaznym i otwartym dla studentów i wykładowców¹⁰.

¹⁰«Wnętrze kompleksu stanowią dziedzińce z dużą ilością zieleni, przyjazne i otwarte dla studentów, którzy by mogli się gromadzić tu w przerwach pomiędzy zajęciami, w cieplejsze dni roku. Intencją projektantów było nawiązanie do Akademii Platońskiej, położonej w Gaju Akademososa» - *Prezentacja nowego budynku WFAISUJ, realizowanego na III Kampusie UJ w Krakowie* – Pychowicach Kraków, 14.12.2006 r. przez zwycięską firmę WASKO-PROJEKT S.C., [dostęp 27.08.2015], <http://www.fizyka.uj.edu.pl/Kampus/>

Fot. 24.

Wykaz wykorzystanych źródeł:

1. Walczak A., *Działalność LIBER Architecture Group a użytkownicy biblioteki*. ePublikacje Instytutu INiB UJ, Seria 3, nr 5. *Biblioteka : klucz do sukcesu użytkowników 2008*, s. 206-212, [dostęp: 31.08.2015]: <http://skryba.inib.uj.edu.pl/wydawnictwa/e05/walczak-n.pdf>
2. Suchecka A., *Kulturotwórcza rola biblioteki naukowej w przestrzeni uczelni i regionu – na przykładzie Biblioteki Akademickiej Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej*. *Biuletyn Biblioteki Głównej Politechniki Śląskiej, Nr 3, Biblioteka akademicka. Infrastruktura – uczelnia – otoczenie 2014*, s. 355-361, [dostęp: 31.08.2015]: <http://delibra.bg.polsl.pl/publication/15574>
3. Konieczna D., *Rozwiązanie przestrzeni bibliotecznej a zmieniające się wymagania użytkowników*. *Bibliotekarz Warmińsko-Mazurski 2006, nr 3 -4* [dostęp 31.08.2015]: http://www.wbp.olsztyn.pl/bwm/3-4_06-ie/uwm.htm
4. Pawłowska M., *Kobieta Wszech Czasów na wystawie w Bibliotece Instytutu Fizyki Uniwersytetu Jagiellońskiego*, *Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej*, 2011, R. LXI, s. 209-220.
5. Pawłowska M., *«Temu co zatrzymał Słońce i poruszył Ziemię»*. W 540 rocznicę urodzin i 470 rocznicę śmierci Mikołaja Kopernika, *Foton*, Nr 123 (Zima 2013), s. 26-34.
6. McDonald A., *The Ten Commandments revisited: the Qualities of Good Library Space*, *LIBER Quarterly 2006, vol. 16 nr 2*, [dostęp z 31.08.2015]: <http://liber.library.uu.nl/index.php/lq/article/view/7840/8011>

7. Piestrzyński T., *Architektura i rozwiązania technologiczne w nowoczesnej bibliotece akademickiej na przykładzie nowego gmachu Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego*, *Forum Bibliotek Medycznych* 2011, R. 4 nr 2(8), s. 138-155, [dostęp 31.08.2015]: <http://cybra.lodz.pl/publication/6031>

8. Szczygłowska L., *Nowa biblioteka – nowa przestrzeń – nowe możliwości – nowe wyzwania*, [dostęp 31.08.2015]: http://www.biblioteka.pwr.wroc.pl/files/prv/id16/o_bibliotece/Akademia%20wiedzy/Nowa_biblioteka-nowa_przestrze_Szczygłowska.pdf

УДК 027.7:024

Ratajczak W., Chrostowska A.
Politechnika Łódzka

WSPÓŁCZESNY UŻYTKOWNIK A BIBLIOTEKARZ: BUDOWANIE WZAJEMNYCH RELACJI – NA PRZYKŁADZIE BIBLIOTEKI POLITECHNIKI ŁÓDZKIEJ

Referat omawia interakcje zachodzące pomiędzy współczesnym użytkownikiem a bibliotekarzem w czasach szybkiego rozwoju technologicznego, mającego istotny wpływ na zachowania i sposób komunikowania się ludzi. Dynamicznie zmieniające się potrzeby użytkowników sprawiają, że bibliotekarze muszą przedefiniować swoje role. Z biernych dostawców informacji stają się edukatorami w dziedzinie informacji, często zaangażowanymi w działalność naukową i edukacyjną macierzystej instytucji. Mają świadomość, że nawiązanie silnej i długotrwałej relacji z klientem ma ogromne znaczenie w procesie poznawania i realizacji jego potrzeb. Jaki jest współczesny użytkownik biblioteki akademickiej? Autorzy spróbują odpowiedzieć na postawione pytanie opierając się na przykładzie Biblioteki Politechniki Łódzkiej, która żywo reagując na dynamiczne zmiany dokonujące się w jej najbliższym otoczeniu, czyli na uczelni oraz w środowisku akademickim, stara się ukierunkować swoje działania przede wszystkim na czytelnika. Próbuje nie tylko sprostać jego potrzebom i oczekiwaniom, ale nawet je prognozować i uprzedzać.

Słowa kluczowe: biblioteka akademicka, komunikacja interpersonalna, relacje użytkownik-bibliotekarz, interakcje, obsługa użytkownika.

Ratajczak W., Chrostowska A.

MODERN USER AND THE LIBRARIAN: FORMATION OF MUTUAL RELATIONSHIPS ON THE EXAMPLE OF THE LIBRARY OF THE LODZ UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

The interaction between modern user and the librarian at the time of rapid technological development influences the behavior and the way people communicate with each other. The dynamically changing users' needs make librarian redefine their roles. From passive information providers they become educators in the field of information. They are often deeply engaged in the scientific and educational activities of the home university having the awareness that establishing a strong and long-lasting relation with a client has an enormous impact in the process of getting to know and realization of their needs. What constitutes user of the academic library? The answer will be based on the example of the Library of the Lodz University of Technology, which take active actions in response to the dynamic changes taking place at the